

Metodiskais materiāls pakalpojuma „Valsts līdzfinansējums dienas aprūpes centru personām ar garīga rakstura traucējumiem izveidošanas un uzturēšanas izdevumu segšanai” ieviešanai

Pašvaldības, kuras teritorijā cilvēks reģistrējis savu pamata dzīvesvietu, pienākums ir nodrošināt cilvēkam iespēju saņemt viņa vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Pašvaldības nodrošināmo pakalpojumu klāstā ir arī Dienas aprūpes centrs. (Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.pants).

Dienas aprūpes centrs ir institūcija, kas dienas laikā nodrošina sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, sociālo prasmju attīstību, izglītošanu un brīvā laika pavadīšanas iespējas cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, invalīdiem, bērniem no trūcīgām ģimenēm un ģimenēm, kurās ir bērna attīstībai nelabvēlīgi apstākļi, kā arī cilvēkiem, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju. (Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 2.punkts).

Kritērijus dienas aprūpes centru (DAC) cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem izveidošanas un uzturēšanas izdevumu noteikšanai, kā arī valsts līdzfinansējuma piešķiršanas un līdzfinansēšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2007.gada 4.decembra noteikumi Nr.829 „Noteikumi par dienas centru, grupu māju (dzīvokļu) un pusceļa māju izveidošanas un uzturēšanas izdevumu līdzfinansēšanu” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 829), bet prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem nosaka Ministru kabineta 2003. gada 3.jūnija noteikumi Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”.

Lai saņemtu valsts līdzfinansējumu DAC izveidošanai un uzturēšanai, ir noteikti šādi kritēriji¹:

- pakalpojuma sniedzējs ir reģistrēts Uzņēmumu reģistrā vai ir pašvaldības iestāde,
- viens no pakalpojuma sniedzēja darbības veidiem ir sociālo pakalpojumu sniegšana,
- pašvaldība nodrošina līdzfinansējumu DAC izveidei un uzturēšanai,
- ir izstrādāts dienas centra izveidošanas vai pakalpojumu sniegšanas apraksts atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības DAC pakalpojumu sniedzējiem,
- ēkas vai telpas ir piemērotas vai piemērojamas DAC pakalpojuma sniegšanai,
- paredzamais DAC klientu skaits nav mazāks par 12 klientiem.

Labklājības ministrijā (turpmāk- ministrija) saskaņā ar likuma 13.panta trešo un ceturto daļu piedalās DAC līdzfinansēšanā.

DAC pakalpojums tiek nodrošināts atbilstoši pakalpojuma sniedzēju iesniegtajam pieprasījumam.

Līdz ar to DAC pakalpojumu sniedzējs valsts līdzfinansējuma saņemšanai ministrija iesniedz šādus dokumentus:

- iesniegumu par valsts līdzfinansējuma piešķiršanu, iesniegumā norāda uzņēmuma reģistrācijas numuru,
- statūtu kopiju vai pašvaldības iestādes nolikuma kopiju (dienas centra izveidošanas gadā),
- pašvaldības apliecinājumu par līdzfinansējuma piešķiršanu DAC izveidošanai un uzturēšanai,
- DAC izveidošanas un darbības aprakstu, ja līdzfinansējums tiek pieprasīts DAC izveidošanai, vai DAC darbības aprakstu, ja līdzfinansējums tiek pieprasīts DAC uzturēšanai,
- ēku vai telpu aprakstu, remonta tāmi un DAC aprīkojuma tāmi, ja dienas centrs tiek veidots (1.pielikums),
- DAC pakalpojuma izmaksu tāmi un viena klienta dienas izmaksu tāmi, ja līdzfinansējums tiek pieprasīts DAC uzturēšanai (2.pielikums),

¹ MK noteikumu Nr. 829 7.punkts

- DAC darbinieku amatu sarakstu, ja līdzfinansējums tiek pieprasīts DAC uzturēšanai.

Ministrija izskata iesniegtos dokumentus, izvērtē sociālo pakalpojumu sniedzēja atbilstību MK noteikumu Nr.829 7.punktā minētajiem kritērijiem, paredzēto izdevumu pamatotību un atbilstību dienas centra darbības nodrošināšanai un mēneša laikā pēc dokumentu iesniegšanas pieņem lēmumu par valsts līdzfinansējuma piešķiršanu. Ja ministrija pieņem lēmumu par atteikumu piešķirt valsts līdzfinansējumu, jo nav ievērotas šajos noteikumos noteiktās prasības, tad norāda lēmuma pamatojumu un tā apstrīdēšanas kārtību.

Valsts līdzfinansējums DAC izveidošanas izdevumu segšanai

Valsts līdzfinansējums DAC izveidošanas izdevumu segšanai tiek nodrošināts sekojošās izdevumu pozīcijās:

- ✓ telpu kosmētiskais remonts un telpu pielāgošana personā ar īpašām vajadzībām,
- ✓ mēbeles un aprīkojums,
- ✓ biroja tehnika,
- ✓ virtuves inventārs un iekārtas,
- ✓ sadzīves tehnika,
- ✓ nodarbību aprīkojums un inventārs,
- ✓ saimnieciskie līdzekļi,
- ✓ kancelejas un biroja preces,
- ✓ mācību un nodarbību materiāli.

Pakalpojumu sniedzējs sagatavo un iesniedz ministrijā „Plānoto izveidošanas izdevumu tāmi”. Pakalpojuma sniedzēju ērtībai pielikumā (1.pielikums) tiek pievienots tāmes paraugs, kuru pakalpojuma sniedzējs var izmantot sastādot pakalpojuma organizēšanas dokumentāciju, modificējot to atbilstoši vajadzībai.

DAC izveidošanas izdevumi tiek līdzfinansēti no valsts budžeta - 80 procentu apmērā no kopējās DAC izveidošanas tāmes summas.

Valsts līdzfinansējums DAC uzturēšanas izdevumu segšanai

Lai saņemtu DAC pakalpojumus, cilvēks vai viņa likumiskais pārstāvis vēršas dzīvesvietas sociālajā dienestā ar iesniegumu un iesniedz ģimenes ārsta izziņu par cilvēka veselības stāvokli (izziņā norāda funkcionālo spēju traucējumu smaguma pakāpi un medicīnisko kontraindikāciju (plaušu tuberkuloze aktīvajā stadijā, akūtas infekcijas slimības, seksuāli transmisīvās slimības) neesību, psihiatra atzinumu par speciālo (psihisko) kontraindikāciju neesību un DAC pakalpojuma saņemšanas piemērotību, invaliditāti apliecināša dokumenta kopiju, un citus dokumentus, ja tādi ir.

Sociālais dienests pārbauda saņemto informāciju, novērtē cilvēka vajadzības, materiālos un personiskos resursus un lemj par DAC pakalpojuma piešķiršanu. Pakalpojuma sniedzējs ar klientu noslēdz līgumu par DAC pakalpojuma saņemšanu. Atbilstoši noslēgtajam līgumam starp klientu un pakalpojuma sniedzēju klientam ir jānodrošina ēdināšana, bet, ja klients atsakās no organizētās ēdināšanas, tad klientam tiek nodrošināta līdzpaņemtās pārtikas uzglabāšana un izlietošana.

Klients var uzturēties DAC pilnu darba dienu vai arī laiku, kas ir norādīts noslēgtajā līgumā. Lielākajā daļā gadījumu DAC strādā no 8.00 vai 9.00 līdz 17.00 vai 18.00.

Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām DAC ir jānodrošina sociālās rehabilitācijas un sociālās aprūpes plāna izstrāde katram DAC klientam, atbilstoši viņa funkcionālajam stāvoklim un pakalpojums sniegšanas ietvaros izvirzītajiem mērķiem. Minētā plāna izstrādi un tā izpildes uzraudzību nodrošina sociālais darbinieks sadarbībā ar citiem DAC speciālistiem.

DAC pakalpojums ietver pakalpojumus klientu pamatvajadzību apmierināšanai, nodrošinot pašaprūpes un higiēnas prasmju mācīšanu, atjaunošanu, uzlabošanu un/vai uzturēšanu:

- kulturālas ēšanas, dzeršanas prasmes, prasme pagatavot vienkāršu ēdienu, dzērienu, prasme darboties virtuvē,
- adekvāta ģērbšanās laika apstākļiem un situācijai,
- prasme rūpēties par savu izskatu, personīgās higiēnas ievērošana,
- prasme sakārtot telpu, mantas, veikt telpas uzkopšanu,
- u.c..

DAC pakalpojums ietver aktivitātes brīvā laika saturīgai pavadīšanai un sportiskas formas saglabāšanai, saskarsmei, kultūras iepazīšanai, radošā potenciāla un sensoro maņu attīstīšanai, kas vērstas uz klienta sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu, uzlabošanu un/vai uzturēšanu :

- brīvā laika aktivitātes, kas sevī ietver radio, TV, filmu skatīšanās, žurnālu, avīžu, grāmatu lasīšanu, pastaigas, utt.,
- produktivitātes un patstāvīgas dzīves prasmju apgūšana, kas sevī ietver pamatprasmes lasīt, rakstīt, rēķināt, prasmes iepirkties veikalā, plānot iepirkumus, prasmes lietot datoru un internetu, adekvātu uzvedību sabiedrībā, praktiskie saimnieciskie darbi, dārza darbi, vienkārša apģērba labošana (lāpīšana, pogas iešūšana, u.c.),
- tematiskās pēcpusdienas un tradīciju, svētku svinēšana, kas ietver gatavošanos svētkiem, saturiskās izpratnes sniegšanu, dekorējumu gatavošanu, dzejoļu, dziesmu, teātra iestudējumu gatavošanu, dejas,
- sporta un tūrisma aktivitātes, kas ietver vingrošanas nodarbības, sporta spēles, pārgājienus, u.c.,
- galda spēles, video spēles, u.c.,
- kultūras pasākumi, apmeklējot koncertus, muzejus, teātra, kino izrādes, braukšana ekskursijās,
- radošā darbnīca, kuras ietvaros tiek veidoti rokdarbi no dažādiem materiāliem, tiek izmantotas vizuālās mākslas metodes, iekļaujot keramikas nodarbības, aušanas nodarbības, u.c.,
- mūzikas terapija, kuras nodarbībās klientam ir iespēja izmantojot visdažādākos instrumentus radīt skaņas, veidot ritmu, klausīties mūziku un radoši veidot savas asociācijas.

Pakalpojumu sniedzējs sagatavo un iesniedz ministrijā „Plānoto uzturēšanas izdevumu tāmī”. Pakalpojuma sniedzēju ērtībai pielikumā (2.pielikums) tiek pievienots tāmes paraugs, kuru pakalpojuma sniedzējs var izmantot sastādot pakalpojuma organizēšanas dokumentācijas, modificējot to atbilstoši vajadzībai.

Lai būtu vienlīdzīga pieeja visiem pakalpojumu sniedzējiem administrēšanas izdevumu segšanā, sagatavojot uzturēšanas izdevumu tāmī, pakalpojuma sniedzējs administrēšanas izmaksām novirza ne vairāk kā 10 % no kopējās DAC pakalpojuma viena klienta vienas dienas cenas, jo deleģēto funkciju īstenotājiem (Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13.panta (2' trešā) daļa) administrēšanas izdevumu segšanai tiek novirzīti līdz 10% no šo pakalpojumu nodrošināšanai piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, asistenta pakalpojuma nodrošināšanai pašvaldībām ne vairāk kā 10% tiek novirzīti administrēšanas izdevumu segšanai (MK 18.12.2012. noteikumi Nr.942 4 punkts).

DAC uzturēšanas izdevumi tiek līdzfinansēti no valsts budžeta: centru izveidošanas gadā — 80 procentu, darbības pirmajā gadā — 60 procentu, otrajā gadā — 40 procentu, trešajā gadā — 20 procentu apmērā. Turpmākajos gados šie izdevumi 100 procentu apmērā tiek segti no pašvaldību budžetiem.

Pielikumi:

1. 1.pielikums „Dienas aprūpes centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem/
Plānoto izveidošanas izdevumu tāme” uz 1 lapas,
2. 2.pielikums „Dienas aprūpes centrs personām ar garīga rakstura traucējumiem/
Plānoto uzturēšanas izdevumu tāme” uz 1 lapas.